

Kirkollishallituksen istunto 28.8.2025

Pöytäkirja nro 5/2025

Aika: 28.8.2025 klo 13.42–16.11
Paikka: Ravintola Svenska Klubben, Maurinkatu 6, Helsinki
Läsnä: Arkkipiispa **Elia** (puheenjohtaja), metropoliitta **Arseni**, piispa **Sergei**,
rovasti **Mikko Sidoroff**, **Peter Saramo**, **Ritva Bly**, **Tanja Leskinen**

Esittelijät: Palvelukeskuksen johtaja **Jari Rönkkö**, palvelukeskuksen lakimies **Jouni Heino**, vastaava tiedottaja **Maria Hattunen**, talouspäällikkö **Henna Mynttinen**

Sihteeri: Jouni Heino 67§ - 70 §, 72 § - 76 § ja 78 § -
Jari Rönkkö 71§
Peter Saramo 77§

§ 67

Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen, minkä jälkeen pidettiin alkuhartaus.

Puheenjohtaja

§ 68

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Esitys:
Kokous todetaan laillisesti kokoon kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös:
Esityksen mukaan.

Puheenjohtaja

§ 69

Pöytäkirjan tarkastajat

Esitys:

Pöytäkirjantarkastajiksi ehdotetaan valittavaksi rovasti Mikko Sidoroff ja Tanja Leskinen.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Puheenjohtaja

§ 70

Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen

Taustaa:

Kirkollishallituksen jäsenille oli lähetetty esityslista 5/2025 liitteineen 21.8.2025 sekä 22.8.2025 asiakohdalla 81 täydennetty päivitetty esityslista.

Esitys:

Hyväksytään kokouksen työjärjestykseksi asiakohdalla 81 täydennetty päivitetty esityslista.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

§ 71

Suomen ortodoksisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkkomuseon säätiön välisen yhteistoimintasopimuksen arviointi

Esteellisyys: Jouni Heino

Taustaa:

Suomen ortodoksisen kirkkomuseon säätiö vastaa Suomen ortodoksisen kirkon aineellisen, aineettoman ja visuaalisen kulttuuriperinnön tallentamisesta, säilyttämisestä, esilläpidosta, tutkimisesta ja tulkitsemisesta. Säätiön hallinnoima ja ylläpitämä Suomen

ortodoksinen kirkkomuseo RIISA on ortodoksiseen kulttuuriperintöön erikoistunut museo. Se harjoittaa säätiön tarkoitukseen liittyvää tutkimusta, näyttely- ja julkaisutoimintaa, tiedonvälitystä ja antaa asiantuntija-apua toimialaansa liittyvissä kysymyksissä julkishallinnon, museoalan, yliopistosektorin ja ortodoksisen kirkon organisaatioiden sekä yksityishenkilöiden tarpeisiin. Museo tekee toiminnallaan tunnetuksi ortodoksisuutta, sen historian ymmärrystä ja vahvistaa kirkon myönteistä julkisuuskuvaa.

Yhteistoimintasopimus (2023–2027) edellyttää, että sopimuksen toteutumista tarkastellaan vuosittain toteutettavassa arviointikeskustelussa. Lisäksi kirkollishallitukselle toimitetaan säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus sekä raportti yhteistyösopimuksen toteutumisesta. Arviointikeskustelu käytiin 10.6.2025 ja siinä olivat mukana kirkkomuseon uusi johtaja Anne Laiti ja palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkkö.

Esitys:

Kirkollishallitus hyväksyy raportin yhteistoimintasopimuksen toteutumisesta mutta edellyttää, että kirkkomuseon säätiö esittää vuoden 2025 aikana raportin, jossa tulee ilmetä selkeästi avustuksella katettavat kustannukset sekä säätiön omarahoitusosuus.

Perustelut:

Säätiön kokonaisrahoitus sisältää kirkon, kunnan ja valtion rahoituksen, museon omat tuotot sekä muun rahoituksen. Toimintakulut olivat 505.800 €. Henkilöstökulujen osuus varsinaisen toiminnan kuluista oli 278.000 €, kiinteistömenot sekä korot ja poistot 137.400 € ja muut kulut 99.200 €. Näyttely-, tutkimus- ja kuvapalvelutoiminnalla säätiö kattoi toimintakuluja, ja varainhankinnan tuotot olivat 65.000 €. Toimintaa rahoitettiin myös yleisavustuksilla. Tilikauden tulos oli -6.500 € alijäämäinen.

Säätiön ja kirkon solmiman yhteistoimintasopimuksen mukaisesti kirkko tukee säätiötä vuosittain talousarvionsa puitteissa. Vuonna 2025 avustus oli 215.000 €.

Säätiö on vuoden 2024 aikana suoriutunut perustehtävästään hyvin.

Yhteistyösopimuksessa linjatut päätoiminnot ovat toteutuneet hyvin kirkkomuseon vuoden 2024 toiminnassa, vaikkakin Venäjän hyökkäyssodan vuoksi kansainvälinen toiminta on huomattavasti pienentynyt. Kirkon edelleen jakamalla avustuksella voidaan kattaa enintään 80 prosenttia avustettavan toiminnan hyväksyttävistä kustannuksista. Kirkon tradition ja historian välittämistä tuleville sukupolville on edistetty museon aukioloaikojen selvällä lisäämisellä. Toimintavuonna museon aukioloaikaa laajennettiin aiemmasta 16 viikkotunnista 42 tuntiin ja talviaikana 38 tuntiin. Tämä on näkynyt selvästi kävijämäärien nousuna, jotka olivat 17 % edellisvuotta suuremmat.

Kokoelmien hallinta ja hoito on kirkkomuseon perustehtävä, jota se on jatkanut tuloksellisesti. Esimerkkeinä tästä toiminnasta voidaan mainita, että kokoelmien luettelointia ja digitointia jatkettiin museon kokoelmanhallintajärjestelmä Kosmokseen.

Asiantuntijuuden ja koulutuksen osalta voidaan mainita, että intendentti Katariina Husso toimi ohjaajana Kuopion ortodoksisen seurakunnan inventointihankkeessa (aloitettu 2021), jossa kirkollisen esineistön inventoinnin ohella pilotoidaan seurakuntien kalustoluettelotietojen digitoimista. Husso osallistui myös mm. kirkon arvoesinerekisterin ohjauksen ja käyttöönoton valmisteluun sekä kirkon kulttuuriperintöaineiston evakuoitaisuunnitelmaan lukuisten muiden asiantuntijatehtäviensä ohella.

Kansainvälinen toiminta on ollut viime vuodet selvästi hiljaisempaa, kuitenkin keskusteluja ja kontakteja museoiden yhteistyöstä on ollut georgialaisten ja virolaisten toimijoiden kanssa.

Liitteet:

Liite: Tilinpäätös ja toimintakertomus, **liite 71a**

Liite: Tilintarkastuskertomus, **liite 71b**

Liite: Raportti yhteistoimintasopimuksen toteutumisesta, **liite 71c**

Päätös:

Esityksen mukaan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Jouni Heino ei osallistunut tämän asian käsittelyyn eikä päätöksentekoon. Sihteerinä tämän asian käsittelyn ajan toimi Jari Rönkkö.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

§ 72

Kasvatus- ja koulutuspäällikön toimen täyttölupa

Taustaa:

Kasvatus- ja koulutuspäällikkö on irtisanoutunut tehtävästään 1.8.2025 alkaen. Kasvatusasiain koordinaattorin toimi aloitettiin 1.8.2008. Taustalla olivat muutokset koululainsäädännössä. Uskonnonopetuksen järjestämisen velvoite muuttui. Aikaisemmin ortodoksista uskontoa tuli järjestää, mikäli koulussa oli kolme Suomen ortodoksiseen kirkkoon kuuluvaa oppilasta. Tuolloin kirkolla oli omia keskushallinnon palkkalistoilla olevia opettajia ja lähes kaikki uskonnonopettajat saivat osan palkasta seurakunnalta. Kirkko piti uskonnonopetusta tärkeänä ja halusi turvata sen kaikilla luokka-asteilla silloin kun opetuksen järjestämisen velvoite ei täyty.

Uuden lain mukaan opetuksen järjestämisen velvoite täyttyy, jos opetuksen järjestäjän alueella (yleensä kunta, aikaisemmin yksittäinen koulu) on kolme Suomen ortodoksiseen kirkkoon kuuluvaa oppilasta. Tämä muutos vähensi radikaalisti Suomen ortodoksisen

kirkon uskonnonopetusmenoja, jotka olivat vieneet kirkon budjetista siihen saakka noin 30 prosenttia.

Jo vuonna 1985 aloitettu tuntikehysjärjestelmä puolestaan oli muuttanut tapaa, kuinka oppitunnit jaetaan. Ortodoksiset uskontotunnit otettiin koulun yhteisestä tuntikehyksestä. Ilmeni tapauksia, joissa opetusta ei järjestetty lain edellyttämällä tavalla. Koulut olivat tottuneet siihen, että kirkko maksaa opetuksesta, mutta nyt ajateltiin, että vähemmistöuskonnot ”vievät” oppitunteja muilta opettajilta. Suomen Ortodoksisten Opettajien Liiton aloitteesta ja budjetin antaman mahdollisuuden myötä kasvatusasiain koordinaattorin toimi perustettiin valvomaan uskonnonopettajien ja huoltajien etuja sekä hoitamaan muuta kirkon kasvatus- ja nuorisotyötä keskushallinnon tasolla.

Kirkon kasvatus- ja koulutuspäällikön tehtäviin on sisältynyt seuraavat kirkolliskokouksen päättämät tehtävät. Tehtävät eivät kirkolliskokouksen päätöksellä ole osoitettu välttämättä kasvatuksen ja koulutuksen toimialueelle, mutta asiayhteytensä ja työn suunnittelun vuoksi ne on sisällytetty tähän työnkuvaan. Uudessa tilanteessa tehtäväkuvaa tulee myös päivittää.

1. Uskonnonopetus

Opettajien työn mahdollistava edunvalvonta ja opetuksen järjestämiseen liittyvien laillisuuskysymysten neuvonta. (mm. kantelujen valmistelu, selvityspyynnöt). Vaikuttamistyö yhteistyössä, USKOT-foorumin, Suomen Ekumeenisen Neuvoston kasvatusasioiden jaoston kanssa.

Edunvalvonta ja vaikuttamistyö säilyvät edelleen toimialueen ydintehtävänä. Samalla tutkitaan mahdollisuutta tehdä syvempää yhteistyötä Helsingin seurakunnan opetustoimen kanssa.

2. Kirkon kasvatus- ja nuorisotyö

Kasvatus- ja koulutuspäällikkö tulee tukemaan seurakuntia katekumeeni OPS:in käyttöönotossa.

Työnkuvaa kehitetään tämän osa-alueen osalta siten, että Ortodoksisten nuorten liitolla olisi päävastuu leiri- ym. nuorisotyöhön ja lapsi- ja nuorisotyöhön liittyvien lainsäädännön muutosten seurannasta sekä tiedottamisesta seurakunnille ja kirkollishallitukselle.

3. Työelämäopinnot

Tällä hetkellä työelämäopinnot edistämisen kokonaisvastuu on tällä toimialueella. Valamon opiston kanssa pyritään neuvottelemaan heidän mahdollisuudestaan ottaa hoidettavaksi operatiivinen vastuu työelämäopinnoista. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialueelle jäisi seuranta ja kirkollishallitukselle sille kuuluva ohjaus- ja päätösvalta.

4. Esittelyt kirkollishallitukselle ja oman alan lausunnot ministeriöihin ja muille tahoille

Toimialueen tehtäväkuvaan kuuluvat kirkollishallitukselle tehtävät esittelyt sekä pyydettyjen lausuntojen valmistelut. Tulevaisuudessa lausuntoja valmistellaan enemmän yhteistyössä eri asiantuntijoiden kanssa. (yliopisto, järjestöt ym)

5. Järjestöjen sopimukset

Järjestöjen sopimusten valvonta ja sopimusten uudistamisen valmistelu kuuluvat toimialueeseen. Työtä kehitetään siten, että ONL:n ja Valamon opiston kanssa tehdään toistaiseksi voimassa olevat sopimukset, kuten on tehty Filantropian kanssa. Vuosittaiset sopimusten tarkastelukeskustelut jätetään pois ja tilalle luodaan malli, jossa järjestöt raportoivat omille valmiille lomakepohjille.

6. Pienten järjestöjen avustusten hallinnointi

Nyt toimenhaltija laatii avustusesitykset hakemusten pohjalta ja seuraa kustannuspaikan avustusten jaon toteutumista. Tulevaisuudessa tehtävä siirtyy palvelukeskuksen johtajalle.

7. Diakonia yms. avustusten esittelyt ja hallinnointi

Kirkon diakonia-asioiden seurannan ja tuen tehtävät sekä diakoniaan liittyvät avustukset kuuluvat toimialueen vastuisiin. Kasvatus- ja koulutuspäällikkö hallinnoi ja esittelee diakonia-avustukset, keskusrahaston apurahat ja Johannes Mureen rahaston apurahapäätökset.

Diakoniatyön tukemisen osalta käynnistetään keskustelut mahdollisesta yhteistyöstä Helsingin seurakunnan diakoniatoimen kanssa. Pyrkimyksenä on etsiä yhteistyömahdollisuuksia ja poistaa mahdollisia päällekkäisyyksiä.

8. Toimialueeseen liittyvien kirkolliskokousaloitteiden valmistelu, kirkolliskokouksen päätösten toimeenpanon edistäminen

Tämä tehtävä säilyy toimialueen ydintehtävänä.

9. Selvitykset, barometrit ja kyselyt

Erilaisten selvitysten, barometrien ja kyselyiden organisointi ja osittain myös toteutus sisältyy tällä hetkellä kasvatus- ja koulutuspäällikön tehtäväkuvaan. Rekrytoinnin yhteydessä nämä tehtävät siirtyvät yliopiston osuuteen toimesta. Myös osa työryhmätyöskentelystä voidaan hoitaa yliopiston osuudella.

Tehtävän nimike muuttui vuonna 2023 kasvatus- ja koulutuspäälliköksi (vrt. katolisella kirkolla on opetusjohtaja). Se kuvaa paremmin tehtävän sisältöä ja helpottaa toimimista ulospäin. Uskonnonopetusasiat ovat vain yksi, mutta merkittävä osa, kasvatus- ja

koulutuspäällikön työtä. Toinen merkittävä ja keskeinen osa-alue on kasvatuksen ja koulutuksen kokonaisuus.

Esitys:

Kirkollishallitus myöntää täyttöluvan kasvatus- ja koulutuspäällikön paikan täyttämiseen määräaikaisena tehtävänä vuoden 2028 loppuun. Rekrytointi suoritetaan yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston teologian osaston kanssa. Tehtävä jaetaan 60-prosenttisesti kirkon vastuulle ja 40-prosenttisesti yliopistolle, näin ollen tehtävä on osa-aikainen. Tehtävässä sovelletaan monipaikkatyön periaatteita, eikä tehtävän hoitaminen ole sidottu mihinkään paikkakuntaan. Hakukuulutus tehtävään tehdään välittömästi ja henkilövalinnan tekee kirkollishallitus loppuvuoden 2025 aikana. Toimenkuvaa rajataan ja täsmennetään edellä esitetyn suuntaisesti siten, että pääpaino on uskonnon opetuksen tukemisessa sekä kasvatuksessa ja koulutuksessa.

Perustelut:

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastuuhenkilö hoitaa hyvin laajaa ja pirstaleista työkenttää ja toimii monien kirkon ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kirkko on julkisoikeudellinen toimija, jonka on kyettävä vastaamaan jäsenistölle ja valtionhallintoon päin asiantuntevasti myös kasvatus- ja koulutuskysymyksissä.

Demokraattisen päätöksenteon keskeinen elementti on päätösten toimeenpano. Jos kirkolla ei ole riittäviä resursseja päätöksenteon toimeenpanoon koko demokraattinen prosessi vaarantuu.

Suomessa uskonnonopetus järjestetään koulussa verovaroin. Ortodoksisten oppilaiden opetus ei kuitenkaan aina toteudu toivotulla tavalla, minkä vuoksi myös ortodoksisella kirkolla tulee olla oma edunvalvoja auttamassa huoltajia ja opettajia ongelmatilanteissa. Ortodoksiseen uskonnonopetukseen osallistuu lähes 3 prosenttia oppilaista, vaikka Suomen ortodoksisen kirkon jäsenmäärän mukaan heitä on vain 1 prosentti. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) teki tiedonkeruun vuonna 2023, jolloin ortodoksien määräksi laskettiin 1,8 prosenttia. Kun tähän lukuun lisätään maassa olevat ukrainalaiset ortodoksiset oppilaat, prosenttimäärä nousee lähelle kolmea.

Suomessa koulu on vastannut ortodoksien uskonnonopetuksesta noin 150 vuotta. Kirkko hoitaa katekumeeniopetuksen, mutta uskonnollisen yleissivistyksen antaminen oppilaan oman uskonnon lähtökohdista on kuulunut koululle. Opetushallituksen työryhmän (2023–2025) selvityksen mukaan vähemmistökatsomusten asemaan ei esitetä suuria muutoksia lähitulevaisuudessa. Kirkko tarvitsee edelleen henkilön keskushallintoon hoitamaan uskonnonopetukseen liittyviä laillisuuskysymyksiä perheiden ja opettajien tueksi. Kasvatus- ja koulutuspäällikkö auttaa myös kouluja opetusjärjestelyihin liittyvissä kysymyksissä.

Kirkko tarvitsee toimijaa joka edistää, tukee ja valvoo katekumeeniopetussuunnitelman käyttöönottoa seurakunnissamme. Kirkossamme on oltava vastuullinen toimihenkilö, jolla on kokonaiskuva tästä kirkollemme keskeisen tärkeästä hankkeesta sekä mahdollisuus edistää sitä. **Liite 72.**

Muutettu esitys:

Asia palautetaan uudelleen valmisteltavaksi.

Muutetut perustelut:

Lisätään perusteluihin viimeiseksi kappaleeksi lause: Asian valmistelua on kuitenkin vielä syytä jatkaa käydyin keskustelun pohjalta.

Päätös:

Muutetun esityksen ja muutettujen perusteluiden mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely**§ 73****Kirkolliskokousaloite turvallisemman tilan periaatteiden käyttöönotosta Suomen ortodoksisessa kirkossa****Taustaa:**

Kirkolliskokousaloitteessa turvallisen tilan periaatteiden laatimisesta ja käyttöönotosta Suomen ortodoksisessa kirkossa todetaan, että kirkon keskushallinnossa, seurakunnissa ja muissa Suomen ortodoksisen kirkon yhteisöissä esiintyy ongelmia keskustelukulttuurissa sekä työntekijöiden, luottamushenkilöiden ja seurakuntalaisten hyvinvoinnissa. Aloitteessa todetaan, että kirkon tulisi olla turvapaikka, mutta monille se on muodostunut henkisen kärsimyksen ja ahdistuksen lähteeksi. **Liite 73.**

Turvallisen tilan periaatteiden tavoitteena on vahvistaa avoimuutta, kunnioitusta ja hengellistä, sosiaalista sekä psyykkistä turvallisuutta kirkossamme. Niiden avulla pyritään ehkäisemään muun muassa hengellisen väkivallan eri muotoja, kuten auktoriteetin väärinkäyttöä, pelottelua, eristämistä tai syylistämistä.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää aloitteen hyväksymistä ja lähettää sen kirkolliskokoukselle käsiteltäväksi. Työ esitetään jaettavaksi kahteen rinnakkaiseen kokonaisuuteen:

1. Lyhyen aikavälin toimet: laaditaan kirkolle turvallisen tilan periaatteet kaikkia ihmisiä ja ihmisryhmiä varten. Ne velvoittavat kirkon työntekijöitä, luottamushenkilöitä, seurakuntalaisia ja muita kirkon toimintaan osallistuvia. Periaatteiden muotoilussa huomioidaan kirkon perinteet ja kanonit.
2. Pidemmän aikavälin toimet: käynnistetään kirkkomme keskustelukulttuurin pitkäjänteinen kehittäminen. Tavoitteena on edistää arvostavaa ja rakentavaa keskustelua sekä ehkäistä erityisesti maalittamista, mustamaalaamista, panettelua tai väkivallan uhkaa.

Kirkolliskokous perustaa toimikunnan tähän työhön. Työ toteutetaan kirkon sisältä löytyvien, tästä aiheesta kokemusta omaavien, vapaaehtoisten voimin. Ulkopuolisia toimijoita ei palkata, mutta valmistelussa voidaan hyödyntää olemassa olevaa asiantuntemusta yhteistyön ja kuulemisten kautta.

Perustelut:

Aloitteessa turvallisemman tilan periaatteiden tarve on perusteltu monipuolisesti. Kirkossa on jo pitkään esiintynyt epäasiallista käyttäytymistä ja keskustelukulttuurin puutteita, jotka esimerkiksi vaikeuttavat rekrytointeja, vieraannuttavat teologian opiskelijoita ja karkottavat seurakuntalaisia sekä hankaloittavat yhteisistä asioista sopimista. Kirkkomme tulisi oppia keskustelemaan vaikeista aiheista, joista ollaan erimielisiä rakentavasti toisia ihmisiä kunnioittaen.

Turvallisemman tilan periaatteet tukevat kirkon perustehtävää hengellisenä turvapaikkana. Samalla ne vahvistavat luottamusta ja yhteisöllisyyttä sekä ehkäisevät henkisen ja hengellisen väkivallan eri ilmenemismuotoja.

Aloitteesta poiketen esitetään, että ulkopuolisia tahoja ei käytetä, vaan työ tehdään kirkon sisäisin voimin. Valtion avun leikkauksista johtuvan kirkon taloudellisen tilanteen huomioiden ei ole mahdollista ohjata varoja ulkopuolisille tämän hankkeen toteuttamiseksi. Toisaalta kirkon sisältä löytyy tarvittavaa osaamista ja osittain jo valmiita malleja esimerkiksi turvallisen tilan periaatteiden laadintaa. On hyvä myös sitouttaa eritoimijoita muutokseen, jo valmisteluvaiheessa.

Valmistelussa on tärkeää rakentaa myös toimintamalleja epäkohtiin puuttumiseksi kirkon olemassa olevien rakenteiden sisälle. Näin varmistetaan, että periaatteet eivät jää muodollisuudeksi, vaan niiden noudattamista voidaan seurata ja kehittää jatkuvasti. Suomen ortodoksisella kirkolla on lukuinen joukko haasteita talouden ja toiminnan kehittämisen osalta mutta tärkein kehitettävä asia on kuitenkin kirkon sisäisen keskustelukulttuurin, turvallisuuden tunteen, hyväksytyksi tulemisen tunteen ja luottamuksen vahvistaminen. Ilman näiden parantamista muiden haasteiden selättäminen vaikeutuu huomattavasti.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

§ 74

Kirkolliskokousaloite Suomen ortodoksisen kirkkomuseo Riisan toiminnan kehittämisestä

Taustaa:

Aloitteessa Suomen ortodoksisen kirkkomuseo Riisan toiminnan kehittämisestä ehdotetaan, että kirkkomuseon toimintaa muokattaisiin kirkkoa paremmin palvelevaksi ja että kirkollishallitus toisi asian päätettäväksi kirkolliskokoukselle. **Liite 74.**

Aloitteessa esitetään arvioitavaksi muun muassa:

1. Kirkon vähenevien tulojen vaikutus museon rahoitukseen.
2. Toimintojen mahdollinen siirtäminen pois nykyisistä tiloista esimerkiksi Valamon luostariin tai hajautetusti vuokratiloihin Kuopioon ja/tai Helsinkiin.
3. Museon tehtävän kirkastaminen ja yhteistyömahdollisuudet valtiollisten toimijoiden, kuten Kansallismuseon, Kansallisgallerian ja Kansalliskirjaston kanssa.

Suomen ortodoksisen kirkkomuseon säätiö vastaa Suomen ortodoksisen kirkon aineellisen, aineettoman ja visuaalisen kulttuuriperinnön tallentamisesta, säilyttämisestä, esilläpidosta, tutkimisesta ja tulkitsemisesta.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää, että aloite hylätään.

Samalla kirkollishallitus esittää, että kirkolliskokous käy lähetekeskustelun kirkon ja kirkkomuseon yhteistyösopimuksen sisällöstä ja tulevaisuuden painotuksista. Tämä keskustelu antaa kirkollishallitukselle suuntaviivat, kun Suomen ortodoksisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkkomuseon välistä yhteistyösopimusta seuraavan kerran uudistetaan. Nykyinen sopimus on voimassa vuoden 2027 loppuun.

Perustelut:

Kirkolliskokous ei voi suoraan päättää aloitteessa esitetyistä toimista, sillä ne kuuluvat kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkkomuseo Riisan välisen yhteistyösopimuksen ja kirkon rahoituspäätösten piiriin.

Aloitteessa on nostettu esille tärkeitä kysymyksiä kirkkomuseo Riisan tulevaisuudesta, rahoituksesta ja toimintamuodoista. Näihin näkökulmiin ei kuitenkaan voida vastata kirkolliskokouksen suorilla päätöksillä, vaan ne on käsiteltävä yhteistyösopimuksen raameissa ja kirkon taloudellisten mahdollisuuksien puitteissa. Vaikka kirkkomuseo hoitaa osaltaan kirkon kulttuuriperintöä on se kuitenkin oma oikeustoimihenkilö, eikä kirkolliskokous voi tehdä sen puolesta operatiivisia päätöksiä.

On totta, että kirkon vähenevien tulojen vuoksi on käytävä keskustelua avustusten tasoista ja niiden kohdentamisesta. Tämä keskustelu tulisi kuitenkin käydä siten, että siinä otetaan huomioon kirkon jakamien avustusten kokonaisuus ja käydään arvokeskustelua mitä kirkossa halutaan tukea ja mikä on kulloinenkin tuen taso.

Toimintojen mahdolliseen siirtämiseen pois nykyisistä tiloista vaikuttaa hyvin moni tekijä kuten henkilöstö, kirkkomuseon taloudelliset mahdollisuudet ja kirkon odotukset yhteistyösopimuksen sisällöstä. Iso vaikuttava tekijä on myös tuleva kirkolliskokouksen päätös Karjalankadun kiinteistön tulevaisuuden kehittämisen suunnasta.

On myös huomattava, että Suomen ortodoksinen kirkkomuseo Riisa tekee jo tällä hetkellä yhteistyötä valtiollisten toimijoiden kanssa. Esimerkiksi kansallisgallerian pääjohtaja toimii kirkkomuseosäätiön hallituksen varapuheenjohtajana.

Kirkolliskokouksen rooli Suomen ortodoksisen kirkon ylimpänä päätöksentekijänä on linjata tehtävien yhteistyösopimusten tavoitteita. Aloitteessa esitetyt huomioid voidaan näin ottaa huomioon, kun kirkon ja kirkkomuseosäätiön välistä sopimusta uudistetaan.

Muutettu esitys:

Kirkollishallitus esittää, että aloite hylätään.

Kirkolliskokous toteaa, että aloitteessa esitetyistä asioista päättäminen ei kuulu sen toimivaltaan. Kirkolliskokous tunnistaa kuitenkin tarpeen käydä keskustelua aiheesta, jolloin lähete keskustelu toimii vastauksena aloitteeseen.

Kirkkomuseota kannustetaan tekemään yhteistyötä muiden museoiden kanssa.

Muutetut perustelut:

Kirkolliskokous ei voi suoraan päättää aloitteessa esitetyistä toimista, sillä ne kuuluvat kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkkomuseo Riisan välisen yhteistyösopimuksen ja kirkon rahoituspäätösten piiriin sekä kirkkomuseon säätiön hallituksen toimivaltaan.

Päätös:

Muutetun esityksen ja muutettujen perusteluiden mukaan.

Vastaavan tiedottajan esittely

§ 75

Kirkolliskokousaloite Pyhien toimitusten käsikirja Euhologionin uudistetun laitoksen laatimisesta

Taustaa:

Vuoden 2025 kirkolliskokoukselle on tehty aloite Pyhien toimitusten käsikirja Euhologionin uudistetun laitoksen laatimisesta.

Aloitteen perusteluissa todetaan, että nykyinen Euhologion vuodelta 1974 on palvelut kirkkoamme jo 50 vuotta. Kirjan tekstien suomennos on kuitenkin jäänyt ajastaan jälkeen ja yleisen kokemuksen perusteella tekstit eivät ole niin hyvin ymmärrettäviä nykyihmiselle kuin niiden tulisi olla. Lisäksi kirjan sisältämien toimitusten ja erityisesti erilaisiin elämäntilanteisiin liittyvien rukousten kirjoja on syytä laajentaa ja muuttaa vastaamaan paremmin 2020-luvun Suomen ortodoksisen kirkon tarpeita.

Aloitteessa esitetään, että kirkolliskokous osoittaa tarvittavan määrärahan – 9000 euroa vuosille 2026–2028 – kirjan toimittamiseksi ja kustantamiseksi. Lisäksi esitetään, että kirjasta laaditaan aluksi versio koekäyttöön ja että lopullista sisältöä ja kieltä muokattaessa kuullaan riittävän laajaa joukkoa kirjaa käyttävää papistoa ja kanttoreita.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää aloitteen hyväksymistä seuraavin tarkennuksin:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että toimitustyöhön nimetään päätoimittaja ja työryhmä, joka tuottaa koekäyttöön tarkoitetun version vaiheittain vuosina 2026–2028.

Työskentelyssä on hyödynnettävä äskettäin julkaistun ruotsinkielisen Euhologionin toimitustyössä kertynyttä kokemusta ja siinä julkaistua aineistoa. Työskentelyn aluksi työryhmä määrittelee tavoiteaikataulun, jossa kuvataan hankkeen osatavoitteet eli se, mihin mennessä Euhologionin eri sisältöosioiden pyritään saamaan koekäyttövaiheeseen.

Kirkollishallitus painottaa käyttäjäkokemuksen keräämisen tärkeyttä ja esittää, että koeversion osiot julkaistaan piispainkokouksen hyväksymässä muodossa sähköisesti liturgia.fi -alustalla ja materiaalista tuotetaan myös tulostettavat versiot. Työryhmä tekee työn pääosin oman toimen ohella, mutta työskentelyyn (mahdolliset matkakulut sekä käännös- ja kielenhuoltokulut) varataan vuosittainen määräraha vuosille 2026, 2027 ja 2028.

Kun kaikista koeversion osista saatu palaute on huomioitu, työryhmä viimeistelee kokonaisuuden ja toimittaa sen piispainkokoukselle hyväksyttäväksi.

Kirkon julkaisupalveluista vastaava huolehtii kirjan painatukseen tarvittavien varojen budjetoinnista mahdollisimman pian piispainkokouksen hyväksynnän jälkeen. Uudistettu Euhologion jää saataville myös sähköisessä muodossa.

Esitys asian käsittelystä:

Kirkollishallitus esittää, että asiasta pyydetään sivistysvaliokunnan mietintö.

Muutettu esitys:

Kirkollishallitus esittää aloitteen hyväksymistä seuraavin tarkennuksin:

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että toimitustyön tekee liturginen toimikunta, joka tuottaa koekäyttöön tarkoitetun version vaiheittain vuosina 2026–2028.

Työskentelyssä on hyödynnettävä äskettäin julkaistun ruotsinkielisen Euhologionin toimitustyössä kertynyttä kokemusta ja siinä julkaistua aineistoa. Työskentelyn aluksi työryhmä määrittelee tavoiteaikataulun, jossa kuvataan hankkeen osatavoitteet eli se, mihin mennessä Euhologionin eri sisältöosioiden pyritään saamaan koekäyttövaiheeseen.

Kirkollishallitus painottaa käyttäjäkokemuksen keräämisen tärkeyttä ja esittää, että koeversion osiot julkaistaan piispainkokouksen hyväksymässä muodossa sähköisesti liturgia.fi -alustalla ja materiaalista tuotetaan myös tulostettavat versiot. Liturginen toimikunta tekee työn ilman erillistä rahoitusta.

Kun kaikista koeversion osista saatu palaute on huomioitu, toimikunta viimeistelee kokonaisuuden ja toimittaa sen piispainkokoukselle hyväksyttäväksi. Kirkon julkaisupalveluista vastaava huolehtii kirjan painatukseen tarvittavien varojen budjetoinnista mahdollisimman pian piispainkokouksen hyväksynnän jälkeen. Uudistettu Euhologion jää saataville myös sähköisessä muodossa.

Esitys asian käsittelystä:

Kirkollishallitus esittää, että asiasta pyydetään sivistysvaliokunnan mietintö.

Päätös:

Muutetun esityksen mukaan.

Talouspäällikön esittely

§ 76

Kirkollishallituksen lausunto hallituksen esitykseen ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

Taustaa:

Voimassa oleva laki ortodoksisesta kirkosta:

119 §

Kirkollishallituksen, hiippakuntahallinnon ja ortodoksisen seminaarin ylläpidon siirtyminen kirkolle

Ortodoksisen kirkollishallituksen, hiippakuntahallinnon ja ortodoksisen seminaarin ylläpito siirretään tämän lain tullessa voimaan valtiolta ortodoksiselle kirkolle. Kirkollishallituksen, hiippakuntahallinnon ja seminaarin virkamiesten palkkauksesta ja matkakorvauksista aiheutuvat kustannukset sekä muut toimintamenot siirtyvät ortodoksisen kirkon vastattavaksi.

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha käytettäväksi ortodoksiselle kirkolle myönnettävään valtionavustukseen. Määräraha vuonna 2025 on 2 382 000 euroa. Määrärahaa korotetaan vuosittain kuluttajahintaindeksin mukaista yleisen hintatason muutosta vastaavasti. Valtionavustukseen sovelletaan muutoin, mitä valtionavustuslaissa [\(688/2001\)](#) säädetään. [\(19.12.2025/838\)](#)

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, määrärahaa korotetaan vuosina 2026 ja 2027 vuosittain määrällä, joka vastaa kuluttajahintaindeksin nousua vähennettynä yhdellä prosenttiyksiköllä. [\(19.12.2025/838\)](#)

Muutosehdotus

119§

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 119§:n 3 momentti sellaisena kuin se on laissa 838/2024, seuraavasti:

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, määrärahaa korotetaan vuosina 2026 ja 2027 vuosittain määrällä, joka vastaa kuluttajahintaindeksin nousua vähennettynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Lisäksi tästä määrästä vähennetään kumpanakin vuonna 200 000 euroa.

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2026. **Liite 76a.**

Ortodoksiselta kirkolta on pyydetty lausunto 29.8.2025 mennessä esitetystä lakimuutosehdotuksesta.

Esitys:

Kirkollishallitus päättää lähettää opetus- ja kulttuuriministeriöön liitteenä **76b** olevan lausunnon ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119§:n muuttamisesta. Pöytäkirja tämän asiakohdan osalta tarkastetaan tässä istunnossa, koska lausunto täytyy jättää viimeistään 29.8.2025.

Perustelut:

Kirkollishallituksen työjärjestyksen mukaan kollegion istunnossa päätettäviä asioita ovat muut periaatteellisesti merkittävät esitykset ja lausunnot, jotka eivät kuulu kirkolliskokouksen toimivaltaan, tai joita ei ole erikseen delegoitu palvelukeskuksen työntekijälle.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän asian osalta välittömästi kokouksessa.

Arkkipiispan esittely

§ 77

Jatkokäsittely asiassa palvelukeskuksen työilmapiirikysely

SALASSA PIDETTÄVÄ/ JulkL (621/1999) 24 § 1 mom. alakohdat 20 ja 25

Esteellisyys: Jari Rönkkö, Jouni Heino

Liitteet 77 a-b (Salaisia JulkL 24 § 1 mom. alakohta 20)

[...]

Palvelukeskuksen lakimiehen esittely

§ 78

Kolttasaamelaisten edustusta kirkon päättävissä elimissä koskeva ortodoksisesta kirkosta annetun lain muutosesitys

Taustaa:

Kirkollishallitus on tehtyjen aloitteiden pohjalta valmistellut kirkolliskokoukselle kolttasaamelaisten edustusta kirkon päättävissä elimissä koskevat ortodoksisesta kirkosta annetun lain muutosesitykset vuosina 2022, 2023 ja 2024.

Edellä mainitut lakiehdotukset eivät ole tulleet kirkolliskokouksessa hyväksytyiksi. Kirkolliskokouksen lakivaliokunta totesi vuoden 2024 kirkolliskokouksessa näkemyksensä kolttasaamelaisten edustuksen turvaamisen tärkeyden kirkon päättävissä elimissä. Kirkollishallitus päätti kokouksessaan 6.6.2025 pöytäkirjan 62 §:n kohdalla jatkaa lakimuutoksia koskevien säädösten valmistelua syksyn 2025 kirkolliskokoukselle tehtävää kirkkolain muutosesitystä varten.

Kirkolliskokousehdotusten valmisteluajataulun vuoksi säädösten jatkovalmistelu käynnistyi kesällä 2025. Tämän johdosta päätettiin kolttasaamelaisten riittävän kuulemisen varmistamiseksi pyytää kyläkokoukselta lausunto mahdollisista muutostoiveista kirkollishallituksen vuoden 2024 kirkolliskokoukselle valmistelemiin säädösehdotuksiin. Lausuntopyyntö ja alustava lakimuutosehdotus lähetettiin kirkollishallituksesta kolttien kyläkokoukselle 18.7.2025. Tämän lausuntopyynnön kohteena oli liitteenä oleva alustava luonnos 1.1 lakimuutokseksi.

Kirkollishallituksen lakimiesjäsen Peter Saramo ja kirkolliskokousedustaja Jaakko Vainio vierailivat 30.7.2025 kolttien kyläkokouksessa selostamassa alustavaa luonnosta 1.1 lakimuutokseksi. Kokouksessa käydyn hyvähenkisen ja hyödyllisen keskustelun perusteella alustavaan lakimuutosehdotuksen tehtiin vielä joitakin tarkentavia muutoksia, jotka sisältyvät liitteenä olevaan lakimuutosehdotuksen luonnokseen 1.2.

Näiden muutosten tarkoituksena on jättää kyläkokousinstituutiolle mahdollisimman suuri autonomia menettelytapojen suhteen. Eräänlaiseksi perälaudaksi on tarkoitus ottaa lakiehdotuksen perusteluihin kuitenkin maininta, jonka mukaan oletetaan kaikkien kyläkokoukseen osallistumaan oikeutettujen henkilöiden pääsevän vaikuttamaan kirkolliskokousedustajan valintaan. Tämän asian toteutumisen varmistaminen on viime kädessä kyläkokouksen sekä sen nimenkirjoittajien vastuulla. Seurakunnanvaltuuston ja -neuvoston osalta vastaavan maininnan lisäämistä ei pidetä tarpeellisena.

Kolttien Kyläkokous antoi lausuntonsa luonnoksesta 1.2 kokouksessaan 5.8.2025. Kyläkokouksen antama myönteinen lausunto on liitteenä.

Liitteet:

HE_luonnos 1.1 esitykseksi ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi, **liite 78a**.
HE_luonnos 1.2 esitykseksi ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi, **liite 78b**.
Kyläkokouksen 5.8.2025 lausunto, **liite 78c**.

Esitys:

Kirkollishallitus esittää, että kirkolliskokous hyväksyy kolttasaamelaisten asemaa kirkolliskokouksessa, seurakunnanvaltuustossa ja seurakunnanneuvostossa koskevan ehdotuksen esitettäväksi maan hallitukselle lainsäätämistoimia varten. (HE_luonnos 1.2 esitykseksi ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi).

Kirkollishallitus pyytää lisäksi, että kirkolliskokous antaa sille valtuudet aloittaa neuvottelut opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa hallituksen esityksen viimeistelystä tältä pohjalta. Kirkollishallitus tuo kirkolliskokoukseen päivitetyn ehdotuksen kirkkojärjestyksen muuttamiseksi lakiehdotuksen hyväksymisen varmistuessa.

Kirkollishallitus esittää, että asiasta pyydetään lakivaliokunnan mietintö.

Perustelut:

Kirkollishallitus yhtyy kirkolliskokouksen lakivaliokunnan vuoden 2024 kirkolliskokouksessa esittämään näkemykseen kolttasaamelaisten edustuksen turvaamisen tärkeydestä kirkon päättävissä elimissä. Kolttasaamelaisten edustuksen järjestämisessä kirkon päättävissä elimissä kyse on alkuperäiskansan oikeudesta vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Kyseessä on siten myös ihmisoikeuskysymys.

Asiaan vaikuttavat kolttasaamelaisten itsehallintoon, perustuslakiin ja kansainvälisiin

sopimuksiin liittyvät kysymykset on pääosin selvitetty kirkollishallituksen vuosina 2022, 2023 ja 2024 antamien lakiehdotusten valmistelun yhteydessä. Lainvalmistelutyö on kirkon taholta syytä saattaa viipymättä päätökseen opetus- ja kulttuuriministeriölle kirkkolain muutosehdotuksen muodossa annettavan esityksen muodossa.

Käsittely:

Ritva Bly teki vastaesityksen, koska pohjaesityksestä ja asiakohdassa aiemman keskustelun aikana kävi esille, että kolttasaamelaisten edustajaksi valittava henkilö voi olla pappi, kanttori tai maallikko. Maallikon kirkon jäsenyys tarkistetaan kirkolliskokouksen yhteydessä valtakirjan kautta.

Näin ollen Ritva Bly esitti, että kolttasaamelaisten edustaja valittaisiin nykyisiin kiintiöihin kuulumattomana lisäedustajana, jolloin ei ole väliä onko edustajaksi valittava henkilö pappi, kanttori tai maallikko. Tanja Leskinen kannatti tehtyä vastaesitystä.

Suoritetussa äänestyksessä esittelijän päätösesityksen kannalla olivat Mikko Sidoroff, Peter Saramo, metropoliitta Arseni sekä arkkipiispa Elia. Ritva Blyn tekemän vastaesityksen kannalla olivat Tanja Leskinen ja Ritva Bly. Esittelijän päätösesitys tuli siten kirkollishallituksen päätökseksi äänin 4-2.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Tiedoksi

§ 79

- a) Raportti säästöjen valmistelun vaiheesta. **Liitteet 79a 1–2 SAL.PID. JulkL 24 § 1 mom. alakohta 17**
- b) Vetoamus kasvatusta- ja koulutuspäällikön toimen täyttämisestä. **Liite 79b.**
- c) Selvitys Suomen ortodoksisen kirkon lapsi-, nuoriso- ja perhetyön kokemuksista ja käytännöistä. **Liite 79c.**

Esitys:

Merkitään tiedoksi.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Huomionosoitukset

§ 80

Arkkipiispa Elia on myöntänyt seuraavat huomionosoitukset:

Hangon ortodoksisen kirkon ystävät ry, siunauskirja	10.7.2025
Ville Ekroos, siunauskirja	10.7.2025
Ilona Lehmus, PKR M2	12.8.2025
Tenho Kokkonen, PKR M2	12.8.2025
Juri Hodokainen, PKR M1	13.8.2025
Kirsi Rovio, PKR M1	13.8.2025

Esitys:

Merkitään tiedoksi.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

§ 81

Esitys Konstantinopolin patriarkaatin Liettuan eksarkaatin avustamiseksi

Taustaa:

Ortodoksisten pappien liitto ry on esittänyt 27.7.2025 lähettämässään kirjeessä, että Suomen ortodoksinen kirkko ja sen seurakunnat tukisivat Liettuan eksarkaatin toimintaa taloudellisesti. Eksarkaatti palvelee monikielistä ortodoksista yhteisöä ja tarjoaa kanonista suojaa Moskovan patriarkaatin vainoamille ja erottamille ortodokseille.

Eksarkaatti on aloittanut omien tilojen kunnostamisen, mutta työt ovat keskeytyneet rahoituksen puutteen vuoksi. Eksarkki Justinus on todennut, että korjaustöiden keskeytyminen vaarantaa koko yhteisön kehityksen ja toiminnan jatkuvuuden.

Renovation Report osoittaa, että osa korjauksista on jo toteutettu (mm. viemärijärjestelmän ja lämmityksen parannukset), mutta merkittävä osa kunnostustöistä on vielä kesken (esimerkiksi lattiamateriaalien asennus, vesikalusteiden ja putkitusten viimeistely, kattoremontti ja julkisivun maalaus). Näiden loppuunsaattaminen edellyttää lisärahoitusta.

Esitys:

Kirkollishallitus myöntää Liettuan eksarkaatille 10 000 euron avustuksen, joka kohdennetaan keskeneräisiin ja vielä jäljellä oleviin kunnostustöihin.

Avustus maksetaan kriisiavustusten momentilta 301/4805, ja se suoritetaan toteutuneiden kulujen perusteella esitettyjä tositteita vastaan.

Perustelut:

- Liettuan eksarkaatilla toimii vaikeassa poliittisessa ja taloudellisessa tilanteessa tarjoten hengellistä turvaa ja yhteisön ortodokseille, jotka ovat joutuneet Moskovan patriarkaatin vainoamaksi.
- Eksarkaatilla toiminta tukee myös ukrainalaisten pakolaisten pastoraalista hoitoa heidän omalla kielellään.
- Avustuksella varmistetaan keskeneräisten ja välttämättömien kunnostustöiden loppuun saattaminen, jotta toimitilat pysyvät käytettävissä ja seurakuntien toiminta voi jatkua.
- Toteutuneisiin kustannuksiin sidottu maksatus varmistaa avustuksen vastuullisen käytön.

Liitteet:

Ortodoksisten pappien liitto ry:n kirjelmä (27.7.2025). **Liite 81a.**

Renovation Report of the Exarchate Chancellery Premises (2025). **Liite 81b.**

Päätös:

Esityksen mukaan.

Muut asiat**§ 82**

Muita asioita ei ollut.

Kokouksen päättäminen**§ 83**

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.11.

PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS

Kirkollishallituksen istunnon 28.8.2025 pöytäkirja on tarkastettu 3.9.2025 ja todettu kokouksen kulun mukaiseksi.

Pöytäkirja on lisätty kirkon internetsivuille 4.9.2025 ja määräaika oikaisuvaatimukselle ja valitukselle lasketaan edellä mainitusta päivämäärästä.

Aika ja paikka alussa mainitut

Puheenjohtaja

Elia

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa

Pöytäkirjan tarkastajat

Tanja Leskinen

Mikko Sidoroff

Kirkollishallituksen istunnon sihteeri

Jouni Heino